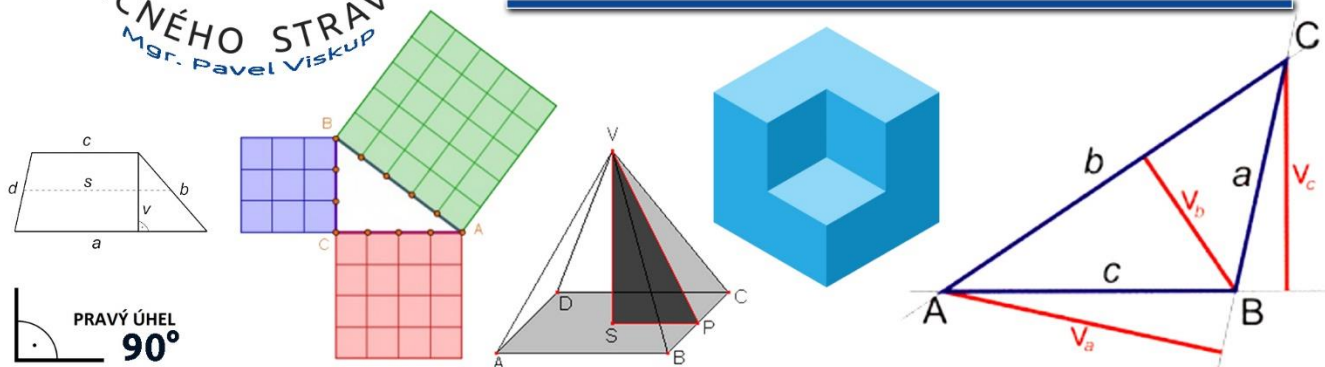

MATEMATIKA

— 2. díl – maturitní obory

Geometrie

Výsledky některých cvičení jsou uvedeny za příklady v závorkách. [] { } ()

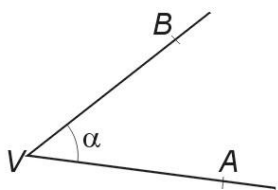
Planimetrie	2
Trojúhelník, Pythagorova věta	2
Obvody, obsahy rovinných útvarů	5
Trigonometrie pravoúhlého trojúhelníku	8
Euklidovy věty	10
Řešení obecného trojúhelníku – sinová a kosinová věta	11
Stereometrie	14
Hranol	15
Válec	17
Jehlan, kužel	18
Komolý jehlan, komolý kužel	20
Koule	21

Násobky a díly jednotek

Název	Značka	Znamená násobek	
exa	E	1 000 000 000 000 000 000	10^{18}
peta	P	1 000 000 000 000 000	10^{15}
tera	T	1 000 000 000 000	10^{12}
giga	G	1 000 000 000	10^9
mega	M	1 000 000	10^6
kilo	k	1 000	10^3
hekto	h	100	10^2
deka	dk	10	10^1
deci	d	0,1	10^{-1}
centi	c	0,01	10^{-2}
mili	m	0,001	10^{-3}
mikro	μ	0,000 001	10^{-6}
nano	n	0,000 000 001	10^{-9}

Planimetrie

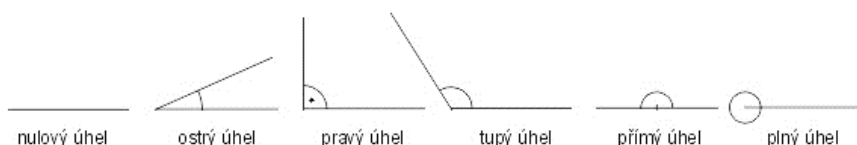
Úhel

úhel $\sphericalangle AVB$ nebo α
ramena ... $\overrightarrow{VA}$, $\overrightarrow{VB}$
vrchol V

- Konvexní úhel** je úhel přímý nebo menší než přímý.
- Konkávní úhel** je větší než přímý úhel.

- Nulový úhel** je úhel, jehož ramena leží na sobě.
- Ostrý úhel** je úhel menší než pravý úhel.
- Pravý úhel** je polovina přímého úhlu. Pravý úhel se označuje tečkou v obloučku. Dvě přímky v pravém úhlu dělí plochu na 4 shodné kvadranty.
- Tupý úhel** je větší než pravý úhel, ale menší než přímý úhel.
- Přímý úhel** je úhel, jehož ramena jsou opačné polopřímky (tzn. 180°).
- Plný úhel** je úhel, jehož ramena leží na sobě, za úhel se považuje celá rovina kolem nich.
- Kosý úhel** je úhel, který není nulový, pravý, přímý nebo plný
- Dutý úhel** je úhel, který je větší než přímý úhel a menší než plný úhel

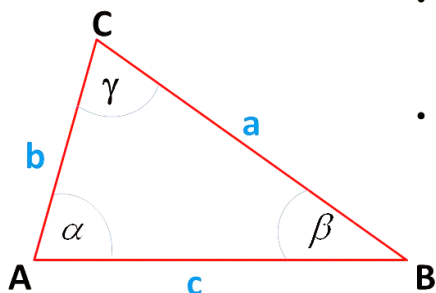

Měření úhlu $^\circ$ stupeň - ' minuta - '' vteřina $1^\circ = 60'$ $1' = 60''$ $1^\circ = 3600''$
 $0,1^\circ = 6'$ $0,2^\circ = 12'$ $0,3^\circ = 18'$ $0,4^\circ = 24'$ $0,5^\circ = 30'$

Trojúhelník

Geometrický útvar určený třemi body, neležícími v jedné přímce.

Obecný trojúhelník

- Každá strana a každý úhel mají jinou velikost
- Součet všech vnitřních úhlů v libovolném trojúhelníku je 180°

$$\alpha + \beta + \gamma = 180^\circ$$

Trojúhelníková nerovnost

Součet dvou libovolných stran je vždy delší než strana třetí

$$\begin{aligned} a + b &> c \\ a + c &> b \\ b + c &> a \end{aligned}$$

Druhy trojúhelníků

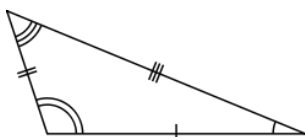
Podle stran

Obecný trojúhelník (též různostranný) – žádné dvě strany nejsou shodné

Rovnoramenný trojúhelník – dvě strany jsou navzájem shodné, ale nejsou shodné s třetí stranou

Rovnostranný trojúhelník – všechny strany jsou shodné

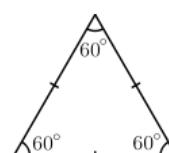
Obecný

Rovnoramenný

Rovnostranný

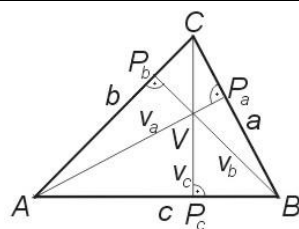
Podle úhlů

Ostroúhlý trojúhelník – všechny vnitřní úhly jsou ostré

Pravoúhlý trojúhelník – jeden vnitřní úhel je pravý, zbývající dva jsou ostré

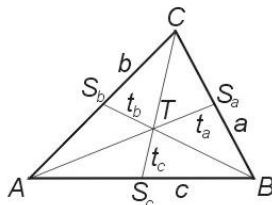
Tupoúhlý trojúhelník – jeden vnitřní úhel je tupý, zbývající dva jsou ostré

Výšky

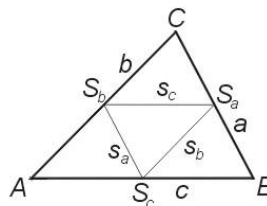

výšky v_a, v_b, v_c
 paty výšek P_a, P_b, P_c
 ortocentrum ... V

Střední příčky, těžiště

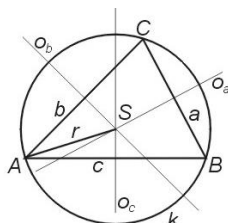

těžnice t_a, t_b, t_c
 středy stran ... S_a, S_b, S_c
 těžiště T

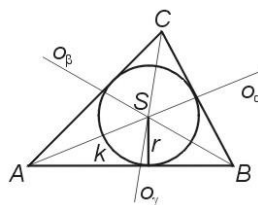

střední příčky ... s_a, s_b, s_c
 středy stran S_a, S_b, S_c

Kružnice vepsaná, opsaná

kružnice opsaná ... $k(S; r)$
 osy stran o_a, o_b, o_c
 střed kružnice $S \in o_a \cap o_b \cap o_c$
 poloměr kružnice ... $r = |AS|$

kružnice vepsaná ... $k(S; r)$
 osy úhlů o_a, o_b, o_c
 střed kružnice $S \in o_a \cap o_b \cap o_c$
 poloměr kružnice $r = |S, AB|$

Obvod trojúhelníku

$$O = a + b + c$$

Obsah trojúhelníku

$$S = \frac{a \cdot v_a}{2} \quad S = \frac{b \cdot v_b}{2} \quad S = \frac{c \cdot v_c}{2}$$

Obsah – Heronův vzorec

p – polovina obvodu. $p = \frac{O}{2}$, pak obsah $S = \sqrt{p \cdot (p - a) \cdot (p - b) \cdot (p - c)}$

Pravoúhlý trojúhelník

Strana naproti pravému úhlu se nazývá **přepona** – c .

Další dvě jsou **odvěsny** – a, b .

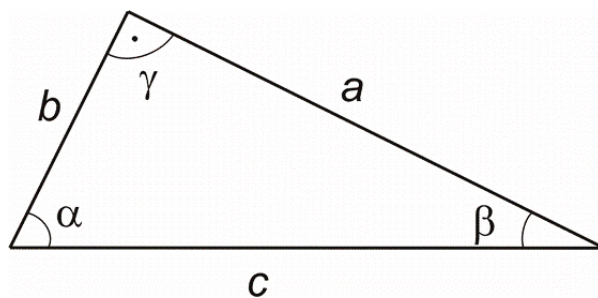
$$\alpha + \beta = 90^\circ$$

Pythagorova věta

$$c^2 = a^2 + b^2$$

$$a^2 = c^2 - b^2$$

$$b^2 = c^2 - a^2$$

Obsah pravoúhlého trojúhelníku

$$S = \frac{a \cdot b}{2} \quad a, b \text{ jsou odvěsny trojúhelníku}$$

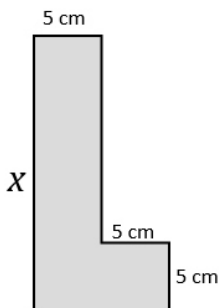
Trojúhelník, Pythagorova věta

1. V trojúhelníku jsou dány velikosti dvou úhlů $\gamma = 113^\circ 20'$ $\beta = 29^\circ 45'$. Vypočítejte velikost úhlu α .
2. V rovnoramenném trojúhelníku je dána velikost úhlu, který svírá základna a rameno $\alpha = 55^\circ 55'$. Vypočítejte velikost úhlu β, γ .
3. V rovnoramenném trojúhelníku je dána velikost úhlu, který svírají ramena $\gamma = 15^\circ 20'$. Vypočítejte velikost úhlu α, β .
4. Obvod rovnoramenného trojúhelníku je 474 m, základna je o 48 m delší než rameno. Vypočítejte délky stran trojúhelníku.
5. Střecha nad transformátorem je tvořena čtyřmi shodnými trojúhelníky. Délka strany každého z nich je 3,6 m, příslušná výška je 2 m. Vypočítejte obsah střechy.
6. Obvod rovnoramenného trojúhelníku je 1 m. Základna má délku 45 cm. Vypočítejte délku ramen tohoto trojúhelníku.

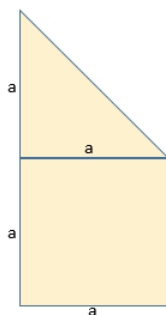
7. Rozhodněte, zda trojúhelník s následujícími délkami stran je pravoúhlý:
a) 11 m, 60 m, 61 m b) 16 dm, 30 dm, 34 dm c) 7 m, 9 m, 11 m
8. Vypočítejte délku odvěsny **a** v pravoúhlém trojúhelníku ABC. Přepona **c** = 11,5 cm, odvěsna **b** = 9,2 cm.
9. Vypočítejte délku odvěsny **b** v pravoúhlém trojúhelníku ABC. Přepona **c** = 16 dm, odvěsna **a** = 9,6 dm.
10. Rovnoramenný trojúhelník KLM má ramena délky **k**, **l** (**k** = **l**) a základnu délky **m**.
Výška k základně má délku **v**. Vypočítejte zbývající údaj, je-li dáno:
a) **m** = 12 dm, **k** = 10 dm b) **k** = 13 cm, **v** = 12 cm c) **v** = 8,5 cm, **m** = 62 mm
11. Základna rovnoramenného trojúhelníku má délku 6 m, příslušná výška 4 m. Vypočítejte obvod tohoto trojúhelníku.
12. Rovnoramenný trojúhelník má základnu dlouhou 16 cm, jeho rameno je o 1 cm delší než základna. Vypočítejte obsah tohoto trojúhelníku.
13. Vypočítejte obvod a obsah pravoúhlého trojúhelníku XYZ s pravým úhlem u vrcholu X. $|XY| = 2,4$ cm, $|YZ| = 0,4$ dm
14. Vypočítejte obvod a obsah pravoúhlého trojúhelníku XYZ s pravým úhlem u vrcholu X. $|XZ| = 48$ mm, $|YZ| = 6$ cm
15. Stožár antény vysoké 120 m, je upevněn čtyřmi lany u vrcholu a lano je ukotveno v zemi 50 metrů od paty stožáru. Vypočítejte kolik metrů lana se spotřebovalo na všechna 4 lana?
16. Žebřík je dlouhý 8 metrů a je opřen o zeď ve vzdálenosti 2 metry. Do jaké výšky sahá?
17. Rovnostranný trojúhelník má výšku $v_a = 15$ dm. Vypočítejte délku strany trojúhelníku a jeho obvod i obsah.
18. Vypočítejte délku kanalizačního potrubí, které ve směru úhlopříčky spojuje dva rohy obdélníkového nádvoří s rozměry 45 m a 26 m.
19. Při průzkumném vrtu upevnili vrtnou věž vysokou 22,5 m lany tak, že jejich konce byly přivázány k zemi ve vzdálenosti 7,2 m od paty věže. Jak dlouhá byla lana?
20. Vypočítejte výšku štítu domu. Štít má tvar rovnoramenného trojúhelníku se základnou 8,4 m a s rameny délek 6,5 m.
21. Z kmene stromu byl vytesán trám obdélníkového průřezu o rozměrech 50 mm a 120 mm. Jaký nejmenší průměr musel mít kmen?
22. Ocelový komín vysoký 27 m je ve dvou třetinách své výšky upoután 4 stejně dlouhými ocelovými lany, jejichž konce jsou upevněny ve vzdálenosti 13 m od paty komína. Kolik metrů lana je třeba na upoutání komína, jestliže zakotvení si vyžádalo navíc 5 % jeho délky?
23. Kosočtverec ABCD má stranu **a** = 20 cm, úhlopříčku **f** = BD = 24 cm. Vypočítejte délku úhlopříčky **e** = AC.
24. Obvod obrazce na obrázku 1 je 6 dm. Vypočítejte obsah.
25. Obsah trojúhelníku na obrázku 2 je 18 m². Vypočítejte obsah a obvod celého obrazce.
26. Na obrázku 3 jsou dva trojúhelníky (rovnoramenný a pravoúhlý) s jednou shodnou stranou. Oba mají stejnou výšku na shodnou stranu. Pravoúhlý trojúhelník má obsah 10 cm². Uveďte obsah rovnoramenného trojúhelníku v cm².
27. Na obrázku 4 je rovnoramenný-pravoúhlý trojúhelník a rovnostranný trojúhelník. Rovnostranný trojúhelník má obvod 60 cm. Jaký obsah bude mít rovnoramenný-pravoúhlý trojúhelník?
28. Na obrázku 4 je rovnoramenný-pravoúhlý trojúhelník a rovnostranný trojúhelník. Který trojúhelník má větší obvod a který obsah?

1) $36^\circ 55' 2''$ 2) $\beta = 55^\circ 55'$ 3) $\alpha = \beta = 82^\circ 20'$ 4) 142, 142, 190m 5) 14,4m ² 6) 27,5cm 7) a) ano b) ano c) ne
8) 6,9cm 9) 12,8dm 10) a) $v = 8$ cm b) $m = 10$ cm c) $k = 9$ cm 11) 16cm 12) 120cm ² 13) 3,84cm ² ; 9,6cm 14) 8,64cm ² ; 14,4cm
15) 520m 16) 7,75m 17) $\cong 130$ dm ² ; $\cong 52$ dm 18) 52m 19) 23,6m 20) $\cong 5$ m 21) 13cm 22) 93,25m 23) 32cm
24) 125 cm ² 25) 54 m ² 32,5 m 26) 10 cm ² 27) 200 cm ² 28) pravúhl. väčší |
|--|

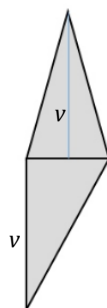
obrázek 1

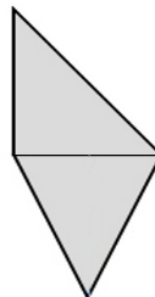
obrázek 2

obrázek 3

obrázek 4

Rovnoběžníky

Rovnoběžník je čtyřúhelník, jehož protilehlé strany jsou rovnoběžné.

Čtverec

Obvod

$$O = 4 \cdot a$$

Obsah

$$S = a^2$$

Úhlopříčka

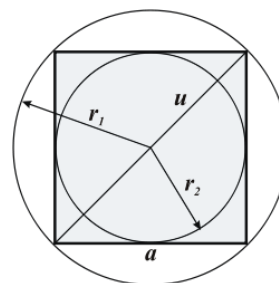
$$u = \sqrt{2} \cdot a$$

Poloměr kružnice opsané

$$r_1 = \frac{u}{2}$$

Poloměr kružnice vepsané

$$r_2 = \frac{a}{2}$$

Obdélník

Obvod

$$O = 2 \cdot (a + b)$$

Obsah

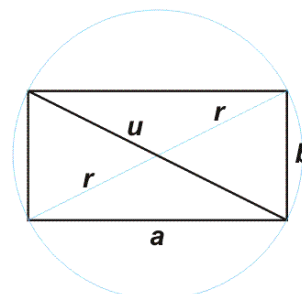
$$S = a \cdot b$$

Úhlopříčka

$$u = \sqrt{a^2 + b^2}$$

Poloměr kružnice opsané

$$r = \frac{u}{2}$$

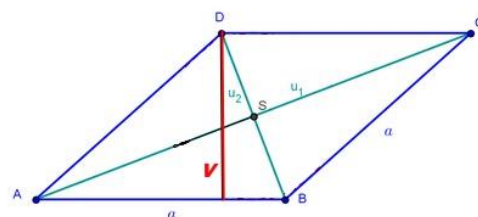
Kosočtverec

Obvod

$$O = 4 \cdot a$$

Obsah

$$S = a \cdot v \quad S = \frac{u_1 \cdot u_2}{2}$$

Kosodélník

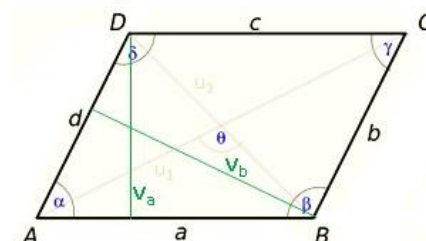
Obvod

$$O = 2 \cdot (a + b)$$

Obsah

$$S = a \cdot v_a$$

$$S = b \cdot v_b$$

Lichoběžník

Obvod

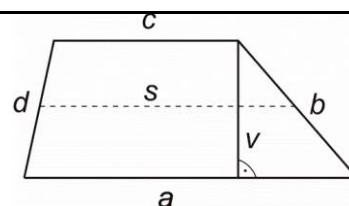
$$O = a + b + c + d$$

Obsah

$$S = \frac{(a+c) \cdot v}{2}$$

Střední příčka

$$s = \frac{a+c}{2}$$

Rovnoramenný lichoběžník

Obvod

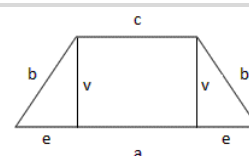
$$O = a + 2b + c$$

Obsah

$$S = \frac{(a+c) \cdot v}{2}$$

Úsek strany 'a'

$$e = \frac{a-c}{2}$$

Kružnice, kruh

Poloměr – 'r'

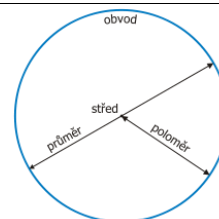
Průměr – 'd'

Délka kružnice, obvod kruhu

$$O = 2 \cdot \pi \cdot r = \pi \cdot d$$

Obsah kruhu

$$S = \pi \cdot r^2$$

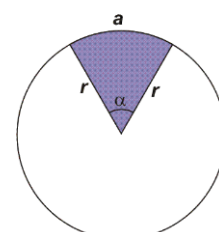
Délka oblouku, kruhová výseč

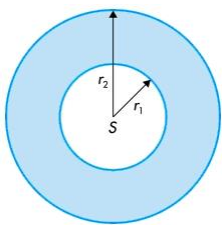
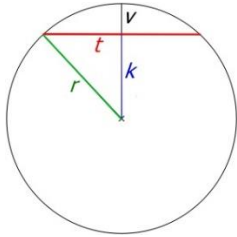
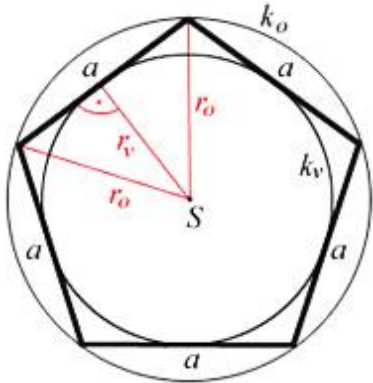
Délka kruhového oblouku

$$a = \frac{2 \cdot \pi \cdot r}{360^\circ} \cdot \alpha^\circ$$

Obsah kruhové výseče

$$S = \frac{\pi \cdot r^2}{360^\circ} \cdot \alpha^\circ$$

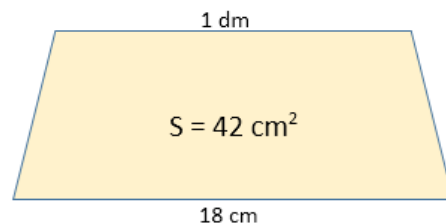
Mezikruží	Šířka mezikruží	$m = r_2 - r_1$		
	Obsah mezikruží	$S = \pi \cdot r_2^2 - \pi \cdot r_1^2$		
Tětiva	Tětiva – t	Poloměr – r		
	Vzdálenost tětivy od středu – k	$k = r - v$		
	Délka tětivy	$t = 2 \cdot \sqrt{v \cdot (2r - v)}$ $r^2 = k^2 + \left(\frac{t}{2}\right)^2$		
Pravidelný n-úhelník	Strana n-úhelníku – a			
	Poloměr kružnice opsané – r_o			
	Poloměr kružnice vepsané – r_v			
	Každý pravidelný n-úhelník se skládá z n rovnoramenných trojúhelníků se základnou a a výškou r_v na stranu a .			
	Obvod	$O = n \cdot a$		
	Obsah	$S = \frac{a \cdot r_v}{2} \cdot n$		
	Velikost vnitřního úhlu	$\alpha = 180^\circ - \frac{360^\circ}{n}$		
	Součet vnitřních úhlů $(n - 2) \cdot 180^\circ$			
	Počet úhlopříček	$\frac{n \cdot (n - 3)}{2}$		

Obvody, obsahy rovinných útvarů

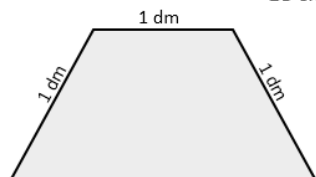
- Vypočítejte obvod a obsah obdélníku se stranou $a = 17$ cm, $b = 32$ cm. Vypočítejte délku úhlopříčky.
- Vypočítejte obvod a obsah čtverce se stranou $a = 6$ m. Vypočítejte délku úhlopříčky.
- Vypočítejte obvod obdélníku se stranou $a = 25$ dm, když je dáno $S = 12,5$ m².
- Vypočítejte obsah obdélníku se stranou $a = 3,2$ cm, když je dáno $O = 12$ cm.
- Pokoj má rozměry 5 m a 3,5 m. Kolik bude stát koberec do pokoje, jestliže 1 m² stojí 220 Kč.
- Pole má tvar obdélníku s rozměry 720 m a 290 m. Na 1 m² je třeba 18 g osiva. Kolik tun osiva je třeba k osetí tohoto pole?
- Pozemek k výstavbě nových domů má tvar obdélníku o délce 380 m a šířce 240 m. Obec se rozhodla zvětšit tento pozemek přidáním cesty široké 5 m, která vede podél kratší strany pozemku. Jakou výměru bude mít zvětšený pozemek?
- Plechová střecha nad garáží má tvar obdélníku s rozměry 7,5 m a 4 m. Kolik kilogramů barvy se spotřebuje na její nátěr, jestliže 1 kg barvy vystačí na natření 6 čtverečných metrů plechu?
- Kolik čtvercových dlaždic se stranou délky 25 cm je třeba na vydláždění místnosti tvaru čtverce, která má stranu dlouhou 6,75 m?
- Vypočítejte délku strany kosočtverce, jestliže úhlopříčky mají délky 126 mm a 32 mm.
- Dřevěnou desku tvaru rovnoběžníku se stranou 70 cm a příslušnou výškou 40 cm mají žáci v dílně rozdělit na dvě části tvaru trojúhelníku podle úhlopříčky. Jaký obsah má každá z těchto částí?

12. V rovnoběžníku ABCD se středem S má strana AB velikost $a = 5$ cm, úhel ABS je pravý a úhlopříčka BD má velikost $f = 12$ cm. Proved'te náčrtek. Vypoč'tete obvod .

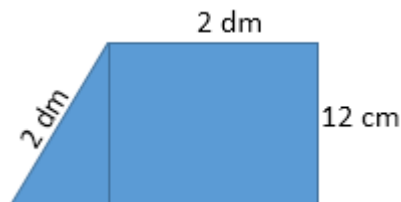
13. Na obrázku je dán obsah rovnoramenného lichoběžníku, pak jsou zadány rovnoběžné strany lichoběžníku. Vypoč'tete obvod tohoto lichoběžníku.

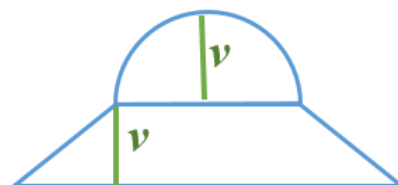
14. Je dán obvod rovnoramenného lichoběžníku $O = 52$ cm, jsou zadány strany lichoběžníku. Vypoč'tete obsah tohoto lichoběžníku.

15. Jsou zadány strany pravoúhlého lichoběžníku. Vypoč'tete obsah a obvod tohoto lichoběžníku.

16. Obrazec je tvořen půlkruhem a lichoběžníkem. Spodní základna lichoběžníku je 20 cm. Horní rovnoběžná strana je 2x menší. Výška půlkruhu i lichoběžníku je stejná. Vypoč'tete obvod a obsah obrazce.

- [1) 544 cm^2 ; 98 cm; $u = 36,2 \text{ cm}$; 2) $O = 24 \text{ m}$; $u = 8,5 \text{ m}$; 3) 15 m; 4) $8,96 \text{ cm}^2$; 5) 3850 Kč; 6) asi 3,8 t; 7) $92\,400 \text{ m}^2$; 8) 5 kg; 9) 729; 10) 65 mm; 11) 1400 cm^2 ; 12) $O = 36 \text{ cm}$ 13) 38 cm; 14) 128 cm^2 ; 15) 88 cm, 336 cm^2 16) 154 cm^2

17. Určete průměr kruhu, který má obsah: a) 16 cm^2 b) 28 dm^2 c) 25 mm^2 d) 18 m^2

18. Vypoč'tete obsah kruhu, který má obvod: a) 10 cm b) 5 mm c) 12,56 dm d) 31,4 m

19. Vypoč'tete obvod kruhu, který má obsah: a) $28,26 \text{ dm}^2$ b) $50,2 \text{ m}^2$

20. Vypoč'tete průměr a obsah příčného kruhového řezu kmenem buku, jehož obvod je 314 cm.

21. Trojnásobek obvodu kruhu se rovná 2 km. Vypoč'tete poloměr kruhu.

22. Představte si, že na pilovém kotouči s průměrem 42 cm je jeden zub obarven bílou barvou. Jak dlouhou dráhu opíše hrot tohoto zubu za 1 minutu, jestliže se kotouč za tuto dobu otočí 825krát?

23. Průměr kruhu je 20 cm. Vypoč'te šířku mezikruží, jehož obsah je $235,5 \text{ cm}^2$.

[16) 4,5 cm; 6 dm; 5,6 mm; 4,8 m; 17) 8 cm^2 ; 2 mm^2 ; $12,56 \text{ dm}^2$; $78,5 \text{ m}^2$ 18) 18,8 dm; 25,1 m; 19) $d = 1 \text{ m}$; $S = 78,5 \text{ dm}^2$; 20) 106 m; 21) asi 1 km; 22) 5 cm]

24. Základny pravoúhlého lichoběžníku ABCD s pravým úhlem při vrcholu A mají délky 92 cm a 76 cm, jeho výška se rovná 63 cm. Vypoč'tete délku ramene **b**. {65 cm}

25. Zahrada má dva protější ploty rovnoběžné o délkách 150 m a 183 m. Vzdálenost plotů je 60 m. Vypoč'tete výměru zahrady a vyjádřete ji v hektarech. {1 ha}

26. Lichoběžník ABCD má základny a , c , výšku v a obsah S . Vypoč'tete výšku v , je-li dáno:

a) $S = 39 \text{ dm}^2$, $a = 9 \text{ dm}$, $c = 4 \text{ dm}$ {6 dm} b) $S = 10 \text{ m}^2$, $a = 3 \text{ m}$, $c = 1 \text{ m}$ {5 m}

27. Obvod rovnoramenného lichoběžníku, jehož jedna základna má stejnou délku jako rameno, se rovná 22 m. Druhá základna má délku 7 cm. Vypoč'tete délky zbývajících stran lichoběžníku. {5 m}

28. Do čtverce je vepsán kruh. Obsah kruhu je $12,56 \text{ cm}^2$. Vypoč'tete obvod a obsah tohoto čtverce. {16 cm, 16 cm^2 }

29. Do kruhu je vepsán čtverec. Obsah čtverce je 225 cm^2 . Vypoč'tete obvod a obsah kruhu. {67 cm, 353 cm^2 }

30. Do kruhu je vepsán obdélník se stranou $a = 16 \text{ cm}$. Obsah kruhu je 314 cm^2 . Vypoč'tete obvod a obsah obdélníku. {56 cm, 192 cm^2 }

31. Do čtverce je vepsán kruh, obvod čtverce je 12 dm. Vypoč'tete obvod a obsah kruhu. {94,2 cm, $706,5 \text{ cm}^2$ }

32. Do kruhu je vepsán čtverec. Obvod kruhu je 62,8 cm. Vypoč'tete obvod a obsah čtverce. {56,4 cm, 200 cm^2 }

33. Do kruhu je vepsán obdélník se stranou $b = 10 \text{ cm}$. Obvod obdélníku je 30 cm. Vypoč'tete obvod kruhu. {35 cm}

Pravoúhlý trojúhelník

Goniometrické funkce

$$\sin \alpha = \frac{\text{protilehlá odvěsna}}{\text{přepona}}$$

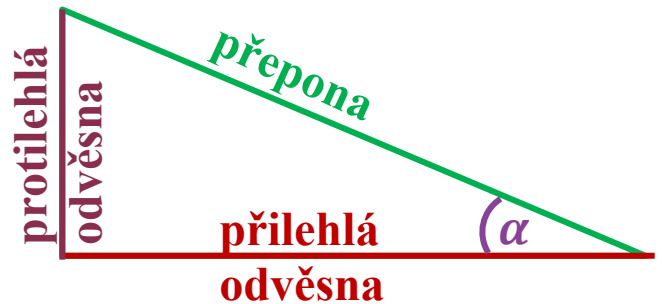
sinus udává poměr protilehlé odvěsny ku přeponě

$$\cos \alpha = \frac{\text{přilehlá odvěsna}}{\text{přepona}}$$

kosinus udává poměr přilehlé odvěsny ku přeponě

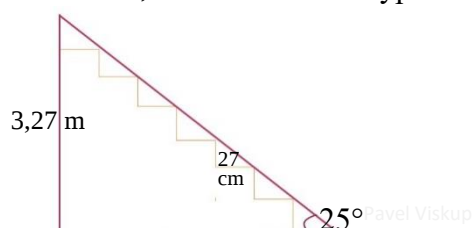
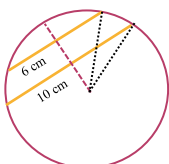
$$\text{tg } \alpha = \frac{\text{protilehlá odvěsna}}{\text{přilehlá odvěsna}}$$

tangens udává poměr protilehlé odvěsny ku přilehlé odvěsně

Trigonometrie pravoúhlého trojúhelníku

- Vypočítejte délku přepony v trojúhelníku ABC s pravým úhlem při vrcholu C je dáno:
a) $\alpha = 45^\circ$, $a = 9 \text{ dm}$ b) $\alpha = 15^\circ$, $b = 35 \text{ mm}$ [12,7 dm; 36 mm]
- V pravoúhlém trojúhelníku ABC známe velikost ostrého úhlu a délku přepony c . Vypočítejte délky jeho odvěsen. a) $\beta = 35^\circ$, $c = 8 \text{ cm}$ b) $\alpha = 70^\circ$, $c = 6 \text{ m}$ [a] $a = 6,6 \text{ cm}$; $b = 4,6 \text{ cm}$ b) $a = 5,6 \text{ m}$; $b = 2,1 \text{ m}$
- Rovnoramenný trojúhelník má výšku 10 cm a úhel u základny je 65° . Vypočítejte obvod trojúhelníku. [31,3 cm]
- Rovnoramenný trojúhelník má rameno dlouhé 8 cm a úhel u základny je 30° . Vypočítejte obvod a obsah trojúhelníku. [$\cong 27,7 \text{ cm}^2$]
- Vypočítejte velikosti vnitřních úhlů pravoúhlého trojúhelníku, jehož odvěsny mají délky:
a) 2 m, 6 m b) 6 cm, 0,8 dm c) 185 mm, 32,4 cm
[18°26' 71°34'] [36°52' 53°8'] [29°43' 60°17']
- Vypočítejte velikosti vnitřních úhlů pravoúhlého trojúhelníku, je-li dána délka přepony a jedné odvěsny
a) 12 cm, 13 cm b) 24 dm, 2,5 m c) 8,5 dm, 57 cm
[67°22' 22°38'] [73°44' 16°16'] [42° 48']
- Vypočítejte velikosti vnitřních úhlů pravoúhlého trojúhelníku, mají-li jeho strany délky:
a) 12 cm, 16 cm, 20 cm [36°52' 53°8'] b) 25 dm, 6 m, 650 cm [22°37' 67°23']
- Jak velký úhel svírá v obdélníku strana $a = 13 \text{ cm}$ s úhlopříčkou $u = 15,5 \text{ cm}$? [33°]
- Určete velikost úhlu při základně rovnoramenného trojúhelníku, má-li trojúhelník strany $a = 24 \text{ cm}$, $b = c = 18 \text{ cm}$. [48°11']
- Jak vysoký je komín, vidíme-li jeho vrchol ze vzdálenosti 60 m pod úhlem 40° ? [50 m]
- Dvojitý žebřík má každé rameno 4 m dlouhé. Určete velikost úhlu rozevření žebříku, jestliže jeho spodní konce jsou od sebe 2,2 m. Do jaké výšky žebřík dosahuje? [32°, 3,8 m]
- Lanová dráha rovnoměrně stoupá. Úhel stoupání je 25° . Výškový rozdíl mezi oběma koncovými stanicemi je 300 metrů. Vypočítejte délku lanové dráhy. [710 m]
- Určete vzdálenost dvou rovnoběžných tětiv délek 6 cm a 10 cm v dané kružnici $k(S, r = 6 \text{ cm})$. [$v_1 = 1,88 \text{ cm}$, $v_2 = 8,512 \text{ cm}$]
- Řešte pravoúhlý $\triangle ABC$, jestliže úhel $ABC = 90^\circ$, $c = 10 \text{ cm}$, $a = 8 \text{ cm}$. [$b = 12,8 \text{ cm}$, $51^\circ 20'$, $38^\circ 39'$]
- Výška schodiště z jednoho patra do druhého je 3,27 m, sklon schodiště je 25° , šířka 1 schodu je 27 cm, určete počet schodů tohoto schodiště. [asi 28 schodů]
- Schodiště s 50 schody má výšku 9 m a sklon 24° . Vypočítejte výšku a šířku jednoho schodu. [$v = 18 \text{ cm}$, $\bar{s} = 40 \text{ cm}$]
- Důlní chodba má délku 25 m, výškový rozdíl mezi oběma jejími konci 5,3 m. Vypočítejte její sklon. [12°14']
- Silnice stoupá rovnoměrně o 11,7 m na 1000 m. Vypočítejte úhel jejího stoupání. [41°]

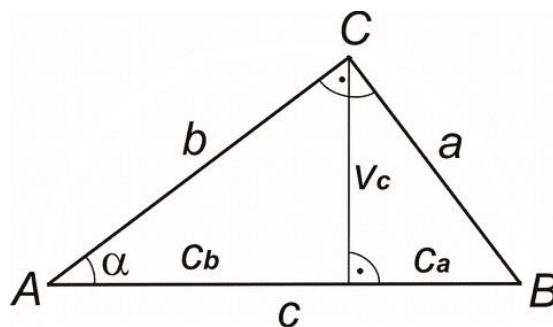
Pravoúhlý trojúhelník

Euklidovy věty věta pro výšku: $v_c^2 = c_a \cdot c_b$

věty

věta pro odvěsnu: $a^2 = c \cdot c_a$

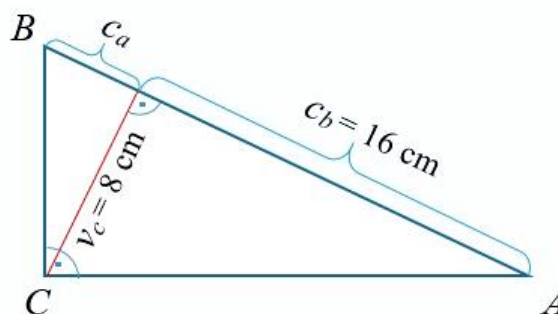
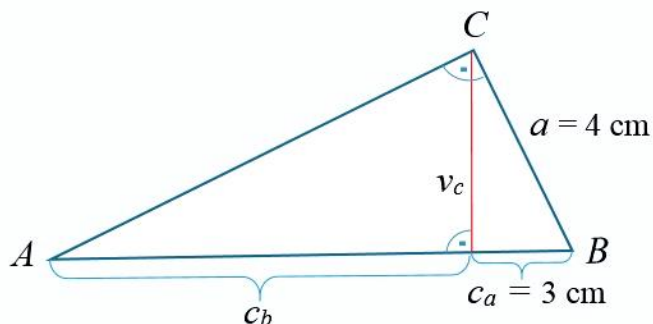
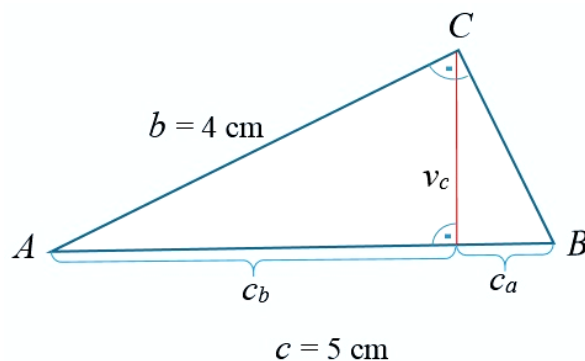
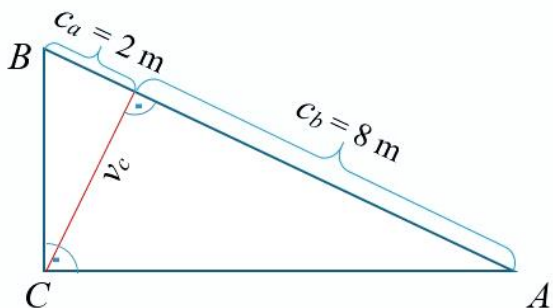
věta pro odvěsnu: $b^2 = c \cdot c_b$

Euklidovy věty

Příklady 1–6: Vypočítejte délky všech stran, výšku v_c , úseky na přeponě, pokud nejsou zadány.

- Pravoúhlý trojúhelník s pravým úhlem u vrcholu C má odvěsnu $a = 12$ cm, $v_c = 60$ mm.
{ $b = 7$ cm, $c = 13,9$ cm, $c_a = 10,4$ cm, $c_b = 3,5$ cm }
- Pravoúhlý trojúhelník s pravým úhlem u vrcholu C má odvěsnu $b = 10$ cm, $v_c = 70$ mm.
{ $a = 9,8$ cm, $c = 14$ cm, $c_a = 6,9$ cm, $c_b = 7,1$ cm }
- Pravoúhlý trojúhelník ABC s pravým úhlem u vrcholu C, má úhel $\beta = 22^\circ$ a úsek přepony $c_b = 5$ cm.
{ $a = 34$ cm, $c = 35,6$ cm, $c_a = 30,6$ cm, $b = 13,4$ cm }
- Pravoúhlý trojúhelník s pravým úhlem u vrcholu C má odvěsnu $a = 25$ cm, $v_c = 7$ cm.
{ $b = 7,2$ cm, $c = 26$ cm, $c_a = 24$ cm, $c_b = 2$ cm }
- Pravoúhlý trojúhelník ABC s pravým úhlem u vrcholu C, má úhel $\alpha = 25^\circ$ a úsek přepony $c_a = 14$ cm.
{ $a = 33,1$ cm, $b = 71$ cm, $c = 78,2$ cm, $c_a = 14$ cm, $c_b = 64,2$ cm }
- V obdélníku ABCD je dáno: $a = |AB| = 8$ cm, $b = |BC| = 6$ cm. Vypočítejte vzdálenost vrcholu B od úhlopříčky $u = |AC|$.
{ $4,8$ cm }
- V následujících příkladech vypočítejte délky všech stran trojúhelníků.

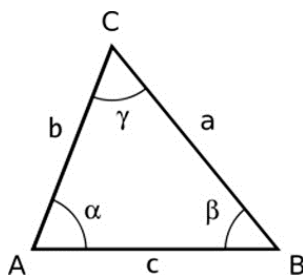
Obecný trojúhelník

Sinová věta

$$\frac{a}{\sin \alpha} = \frac{b}{\sin \beta}$$

$$\frac{a}{\sin \alpha} = \frac{c}{\sin \gamma}$$

$$\frac{b}{\sin \beta} = \frac{c}{\sin \gamma}$$

Kosinová věta

$$a^2 = b^2 + c^2 - 2 \cdot b \cdot c \cdot \cos \alpha$$

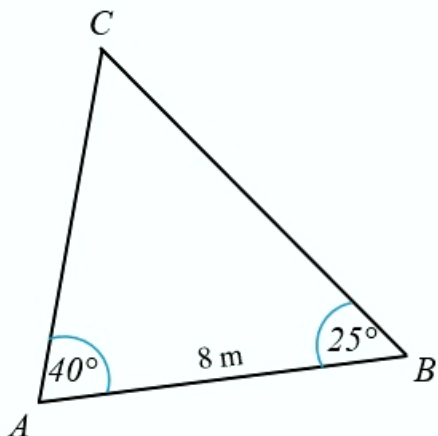
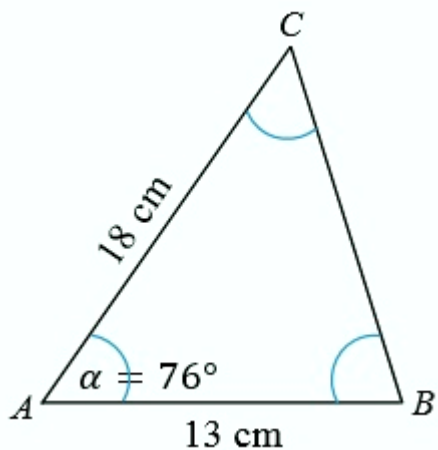
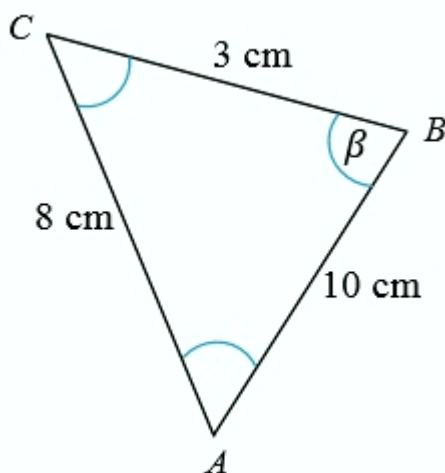
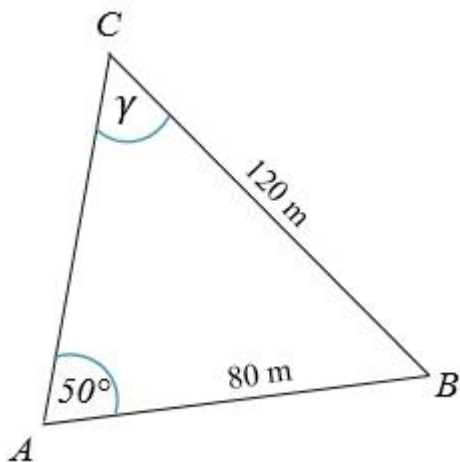
$$b^2 = a^2 + c^2 - 2 \cdot a \cdot c \cdot \cos \beta$$

$$c^2 = a^2 + b^2 - 2 \cdot a \cdot b \cdot \cos \gamma$$

Řešení obecného trojúhelníku

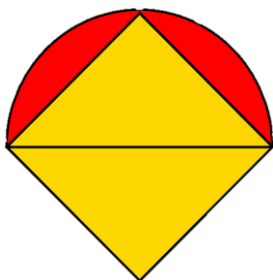
U všech příkladů : náčrt, obecné řešení, výpočet.

1. V $\triangle ABC$ známe velikost strany $a = 40$ cm a vnitřní úhly o velikosti $\beta = 64^\circ$, $\gamma = 56^\circ$. Určete velikost zbývajících stran b , c a velikost úhlu α . { $b \approx 41,5$ cm, $c \approx 38,3$ cm, $\alpha = 60^\circ$ }
2. V $\triangle ABC$ je dáno: $a = 13$ cm, $b = 14$ cm, $c = 15$ cm. Vypočítejte vnitřní úhly $\triangle$. { $\alpha = 53^\circ$, $\beta = 60^\circ$, $\gamma = 67^\circ$ }
3. Cíl C je pozorován ze dvou pozorovatelů A, B, které jsou od sebe vzdáleny 975 m, přitom úhel $BAC = 63^\circ$, úhel $ABC = 48^\circ$. Vypočítejte vzdálenost AC. {776 m }
4. Dvě důlní štoly vycházejí ze stejného místa P v šachtě a svírají úhel o velikosti 50° . Délky štol jsou: $PQ = 400$ m, $PR = 800$ m. Vypočítejte délku spojovací štoly QR. {623 m }
5. Tři kružnice o průměrech 6 cm, 10 cm, 14 cm se navzájem dotýkají vně. Určete všechny úhly, které svírají středně. (Spojnice středů kružnic.) { 83° , 56° , 41° }
6. V následujících příkladech vypočítejte všechny neznámé strany a úhly.

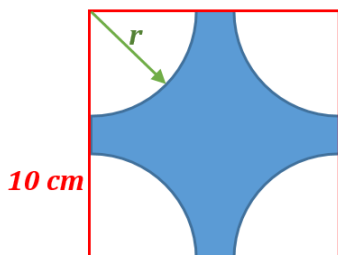
Komplexní úlohy

1. Na obrázku je čtverec a půlkruh. Čtverec má obsah 50 cm^2 . Vypočítejte obsah červené části půlkruhu.

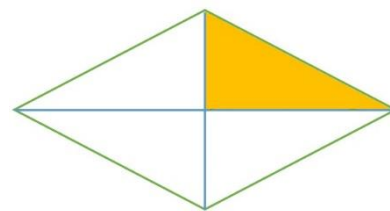
{14,25 cm²}

2. Ze čtverce o straně 10 cm jsme vyřízli 4 čtvrtkruhy, obsah čtverce se zmenšil na 72 %. Jaký poloměr mají vyříznuté části?

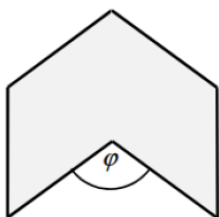
{3 cm}

3. Obsah kosočtverce je 64 cm^2 . Jedna úhlopříčka je dvakrát větší než druhá. Vypočítejte obvod v milimetrech zaokrouhlený na celé číslo.

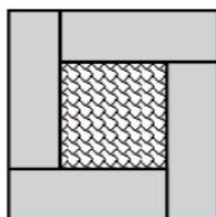
{358 mm}

4. Osově souměrný rovinný obrazec tvořený dvěma kosočtverci svírá úhel $\varphi = 120^\circ$. Obvod celého je 30 cm. Vypočítejte obsah.

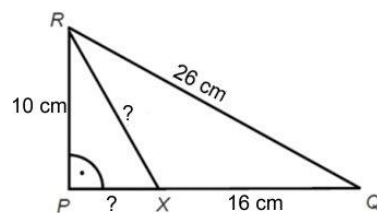
{43,3 cm²}

5. Vzor na dlaždici tvoří 4 shodné obdélníky a čtverec uprostřed. Obvod každého obdélníku je 100 cm. Vypočítejte obvod a obsah celé dlaždice.

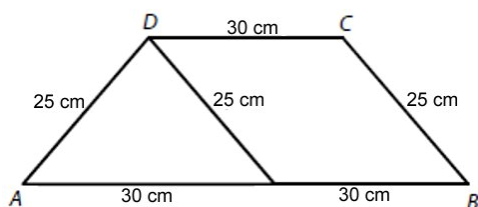
{2 m; 25 dm²}

6. V pravoúhlém trojúhelníku je odvěsna PQ rozdělena na dva úseky z nichž ten delší XQ měří 16 cm. Vypočítejte délku příčky RX.

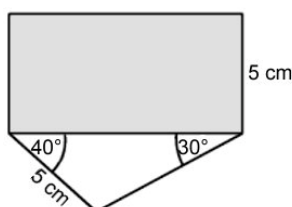
{12,8 cm}

7. Vypočítejte obsah lichoběžníku ABCD.

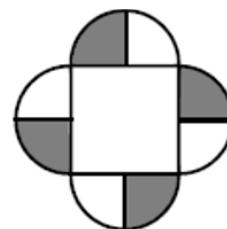
{9 dm²}

8. Vypočítejte obsah šedého obdélníku.

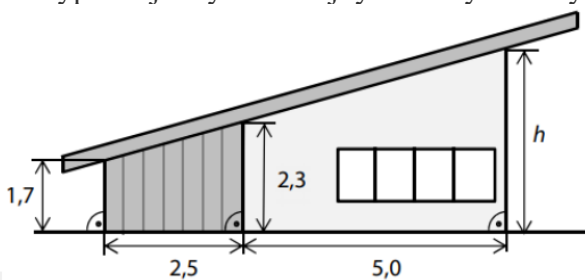
{47 cm²}

9. Ornament je složen ze čtverce a 4 půlkruhů. Obsah šedé části je $78,5 \text{ m}^2$. Jaký obsah má celý ornament?

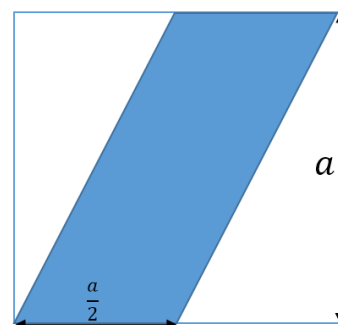

{257 m²}

10. Vypočítejte výšku h nejvyšší stěny budovy.

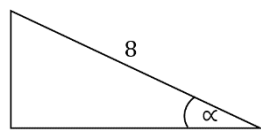
11. Ve čtverci je kosodélník o obsahu 450 mm^2 . Jedna jeho strana je poloviční oproti straně čtverce. Jaký je obvod čtverce v decimetrech?

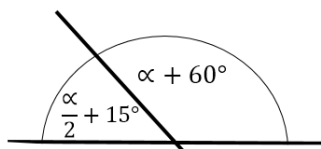
12. V trojúhelníku je

$$\cos \alpha = \frac{\sqrt{15}}{8}$$

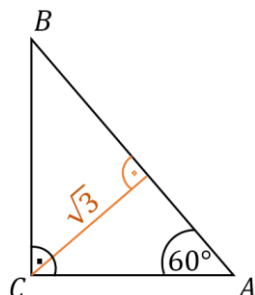
Určete $\tan \alpha$, $\sin \alpha$.

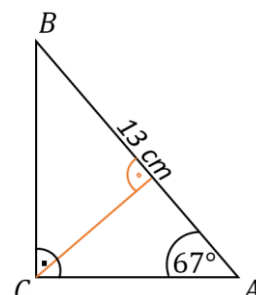
13. Vypočítejte úhel α .

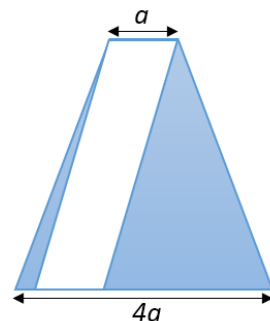
15. Je dán pravoúhlý trojúhelník ABC s pravým úhlem u vrcholu C. Vypočítejte obvod i obsah trojúhelníku ABC.

16. Je dán pravoúhlý trojúhelník ABC s pravým úhlem u vrcholu C. Vypočítejte výšku v_c , obvod i obsah trojúhelníku ABC.

14. Do lichoběžníku, jehož rovnoběžné strany jsou v poměru 1:4, je narysován kosodélník. Výška lichoběžníku i kosodélníku je stejná $v = 4$ cm. Obsah modré části obrazce je 12 cm^2 . Vypočítejte obvod lichoběžníku.

17. Rovnoramenný lichoběžník má stranu $b = 10$ cm, $c = 6$ cm. Úhel, který svírá základna s ramenem je 30° . Vypočítejte výšku, stranu a , obsah lichoběžníku. $\{73,5 \text{ cm}^2\}$

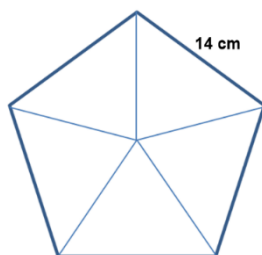
18. Oplocený pozemek má tvar lichoběžníku, kde velikosti rovnoběžných stran jsou 106 m a 72 m, vzdálenost těchto stran je 46 m a velikost úhlu mezi základnou a jedním ramenem je 57° . Vypočti obsah pozemku v hektarech a délku plotu. $\{0,4 \text{ ha}, 279 \text{ m}\}$

19. Základny rovnoramenného lichoběžníku ABCD jsou $a = 15$ dm, $c = 11$ dm, rameno $b = 4$ dm. Vypočtete jeho vnitřní úhly. $\{60^\circ 60^\circ 120^\circ 120^\circ\}$

20. Rovnoramenný lichoběžník má stranu $v = 8$ cm, $c = 1$ dm. Úhel, který svírá základna s ramenem je 45° . Vypočítejte obsah lichoběžníku. $\{144 \text{ cm}^2\}$

Mnohoúhelníky

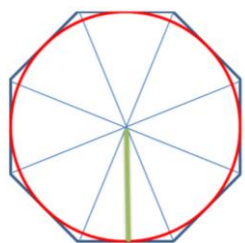
1. Strana pravidelného pětiúhelníku je 14 cm. Vypočítejte obvod a obsah. $\{70 \text{ cm}, 336 \text{ cm}^2\}$

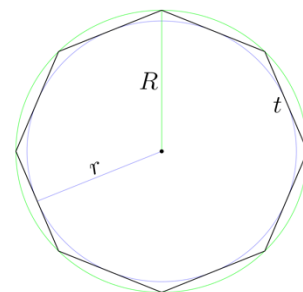
2. Poloměr kružnice opsané $r = 12$ cm. Vypočítejte obvod a obsah pravidelného šestiúhelníku. $\{72 \text{ cm}, 374,4 \text{ cm}^2\}$

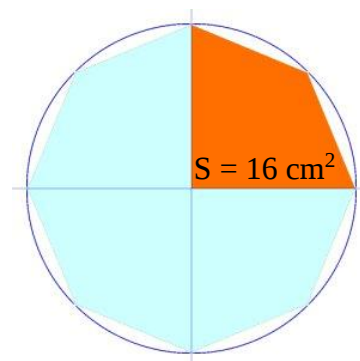
3. Poloměr kružnice vepsané $\rho = 10$ cm. Vypočítejte obvod a obsah pravidelného osmiúhelníku. $\{66 \text{ cm}, 332 \text{ cm}^2\}$

4. Jaký je poloměr kružnice vepsané a opsané k pravidelnému osmiúhelníku, který má obsah 960 cm^2 .

5. Čtvrtina osmiúhelníku má obsah 16 cm^2 . Vypočítejte délku kružnice opsané tomuto osmiúhelníku.

S t e r e o m e t r i e

Tělesa

Označení

Objem tělesa – V

Povrch tělesa – S

Úhlopříčka stěnová či tělesová – u

Obsah podstavy – S_p

Obsah pláště – S_{pl}

Poloměr podstavy – r

Výška tělesa – v

Boční strana kužele a komolého kužele – s

Krychle

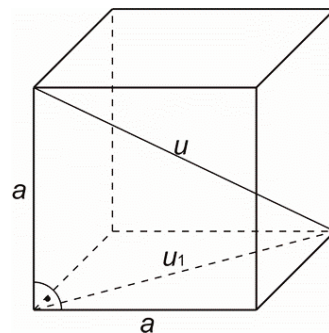
$$S_{pl} = 4 \cdot a^2$$

$$S = 6 \cdot a^2$$

$$V = a^3$$

$$u_1 = \sqrt{2} \cdot a$$

$$u = \sqrt{3} \cdot a$$

Hranol čtyřboký, kvádr

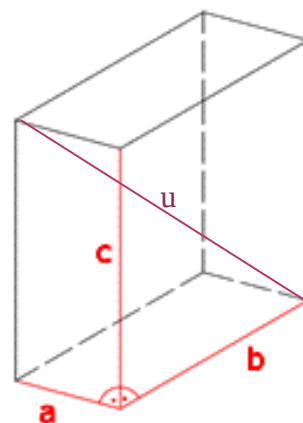
$$S = 2 \cdot (a \cdot b + b \cdot c + a \cdot c)$$

$$V = a \cdot b \cdot c$$

$$S_{pl} = 4 \text{ obdélníky}$$

$$S_p = 2 \text{ čtverce či obdélníky}$$

$$u = \sqrt{a^2 + b^2 + c^2}$$

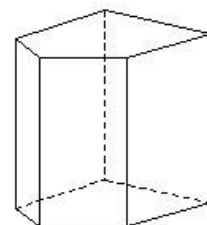
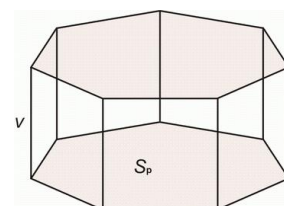
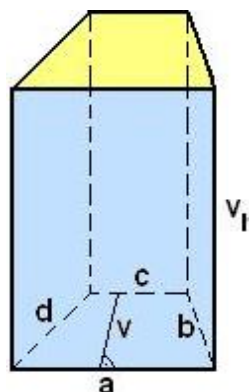
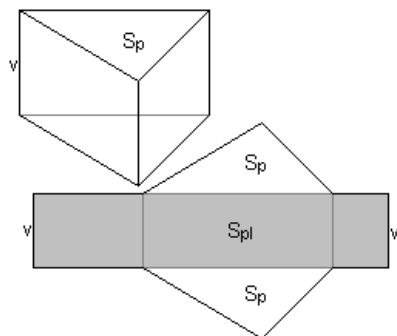
Kolmý hranol

$$S = 2 \cdot S_p + S_{pl}$$

$$V = S_p \cdot v$$

$$S_{pl} = \text{obdélníky}$$

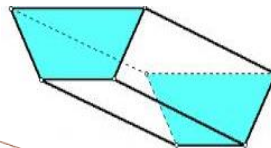
$$S_p = \text{vzorec podle tvaru podstavy}$$

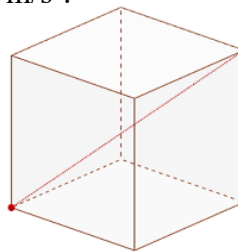
Hranol, kvádr, krychle

1. Kvádr, jehož hrany mají délky 8 m, 9 m, má stejný objem jako krychle, jejíž hrana má délku 6 m. Vypočítejte třetí rozměr kvádrů.
 2. Jaký je povrch krychle v m^2 , je-li její objem: a) 512 cm^3 b) 8 m^3
 3. Jaký je objem krychle v m^3 , je-li její povrch: a) 54 dm^2 b) $13,50\text{ m}^2$
 4. Jakou hmotnost má závaží tvaru krychle, je-li vyrobeno z oceli o hustotě $7800\text{ kg} \cdot m^{-3}$ a délka jeho hrany je 5 cm?
 5. Trám ze smrkového dřeva má tvar kvádrů s rozměry 5 m, 3 dm a 2 dm. 1 dm^3 smrkového dřeva má hmotnost 0,5 kg. Vypočítejte hmotnost trámu.
 6. Plavecký bazén je dlouhý 33 m, široký 12 m a hluboký 2 m. V naplněném bazénu je hloubka vody 1,8 m. Vypočítejte kolik hektolitrů vody je v plném bazénu, kolik čtverečných metrů dlaždic je potřeba na obložení dna a stěn bazénu.
 7. Vodojem má tvar kvádrů, jehož spodní stěna je čtverec. Délka strany čtverce je 2,5 m. Ve vodojemu je 25 m^3 vody. Do jaké výšky sahá voda?
 8. Tabule okenního skla má rozměry 2 m, 2 m a 5 mm. 1 dm^3 skla má hmotnost 2,5 kg. Vypočítejte hmotnost jedné skleněné tabule.
 9. V bazénu tvaru kvádrů je 1 500 hl vody. Určete rozměry dna, je-li hloubka vody 250 cm a jeden rozměr dna je o 4 m větší než druhý.
 10. Kolik hl vody se vejde do nádrže tvaru pravidelného čtyřbokého hranolu s podstavou hranou 60 m a výškou 1,8 m. Kolik m^2 plechu se spotřebuje na tuto nádrž, počítáme-li 18% na spoje.
 11. Pokoj má rozměry 6 m, 4,5 m a výšku 3 m. Kolik bude stát barva jestliže stěny a strop natíráme dvakrát a 1 kg barvy stojí 50 Kč a vystačí na 20 m^2 nátěru?
 12. Jímka na plyn má tvar hranolu se čtvercovou podstavou. Výška jímky je 18 m, dno má stranu 6,5 m. Vypočítejte kolik m^3 plynu se vejde do jímky. Vypočítejte spotřebu barvy, jestliže se na natření vnějších i vnitřních stěn jímky spotřebuje na 11 m^2 plochy 1 plechovka barvy.
 13. Kolik litrů vody je v akváriu tvaru pravidelného čtyřbokého hranolu o vnitřních rozměrech $a = 0,5\text{ m}$, $v = 40\text{ cm}$, je-li naplněno do $\frac{9}{10}$ svého celkového objemu?
{ 1) 3 m; 2. a) 384 cm^2 b) 24 m^2 3. a) 27 dm^3 b) $3,375\text{ m}^2$ 4) 975 g 5) 150 kg 6) 7128 hl; 576 m^2 7) 4 m 8) 50 kg }
{ 9) 6m, 10m 10) 64 800 hl; 4355 m^2 11) 450 kč 12) 760,5 m^3 ; 100 plechovek 13) 90 l }
-
14. Vypočítejte povrch a objem hranolu o výšce $v = 5\text{ dm}$ s podstavou ve tvaru kosočtverce se stranou $a = 8,5\text{ cm}$ a výškou kosočtverce $v = 5\text{ cm}$.
 15. Vypočítejte povrch a objem hranolu o výšce 1 m s podstavou ve tvaru rovnostranného trojúhelníku se stranou $a = 0,5\text{ m}$.
 16. Vypočítejte povrch hranolu o výšce $v = 1\text{ dm}$ s podstavou ve tvaru rovnoramenného trojúhelníku se stranami $a = b = 45\text{ mm}$, $c = 75\text{ mm}$.
 17. Vypočítejte povrch a objem pravidelného trojbokého hranolu, jehož podstavná hrana a tělesová výška mají délku 15 cm.
 18. Trojboký hranol, jehož podstavou je pravoúhlý trojúhelník s přeponou o délce 1,3 m a odvěsnou dlouhou 50 cm, má objem 120 dm^3 . Vypočítejte výšku tohoto hranolu a jeho povrch.
 19. Vypočítejte obsah pláště a objem trojbokého hranolu o výšce 0,5 m, je-li jeho podstava pravoúhlý trojúhelník s odvěsnou délky 1,6 dm a přeponou délky 20 cm.
 20. Skleněný pravidelný trojboký hranol má hmotnost 129,9 g. Jak vysoký je hranol, je-li délka hrany podstavy 2 cm a hustota skla je $2,5\text{ g/cm}^3$? (3 dm)

21. Přivaděč vody do nádrže má průřez tvaru rovnoramenného lichoběžníku o délkách základů 0,6 m a 0,9 m a hloubka přivaděče je 0,4 m. Kolik vody se jím při plné průtočnosti přivede za 1 minutu, teče-li voda rychlostí 1,6 m/s ?

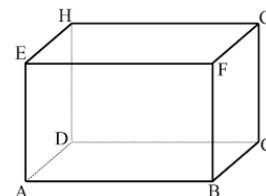

22. Krychle má objem 8 litrů. Vypočítejte délku tělesové úhlopříčky.

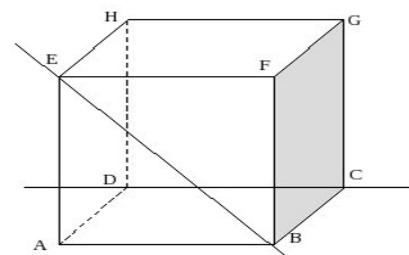

23. Kvádr ABCDEFGH má celkový povrch 180 dm². Délka kvádrů |AB| je 8 dm, šířka |BC| = 3 dm. Jaká je délka úhlopříčky EC?

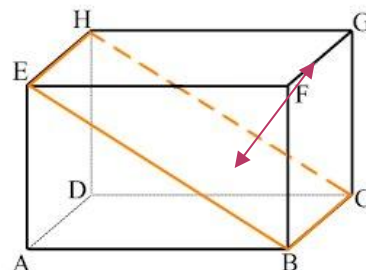
(1 m)

24. V kvádru ABCDEFGH o objemu 24 cm³ je obsah stěny BCFG 6 cm². Délky hran tvoří posloupnost čísel vždy o jeden cm delší. Vypočítejte délku úsečky EB. Vypočítejte úhel, který svírají přímky DC a EB. Jaká je vzdálenost bodu F od přímky CD. Jaká je vzdálenost bodu F od přímky EB.

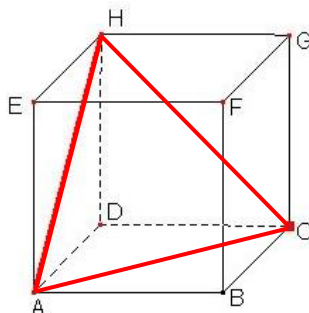

25. Kvádr je rozdělen řezem EBCH, plocha která vznikla řezem má obsah 26 cm². Obsah podstavy ABCD je 24 cm². Hrana |AE| = 5 cm. Vypočítejte objem kvádrů, délku hrany |BC|. Vypočítejte vzdálenost přímky FG od roviny řezu EBCH.

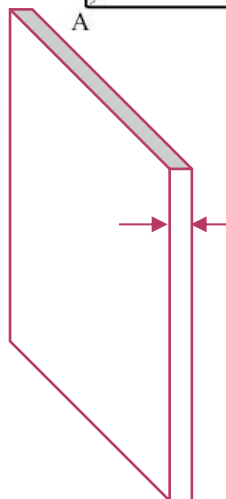

26. Krychle ABCDEFGH má povrch 24 cm². Vypočítejte obsah trojúhelníku ACH.

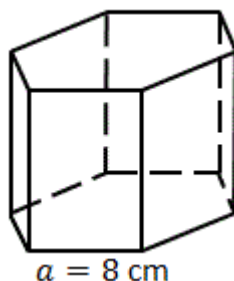
a) $4\sqrt{3}$ b) $8\sqrt{2}$ c) $6\sqrt{2}$ d) $2\sqrt{8}$

27. Tabule z neprůstřelného skla tvaru kvádrů má plochu 1 m². Hmotnost tabule činí 200 kg. Hustota skla je 2,5 kg/dm³. Jaká je tloušťka skleněné desky? (8 mm)

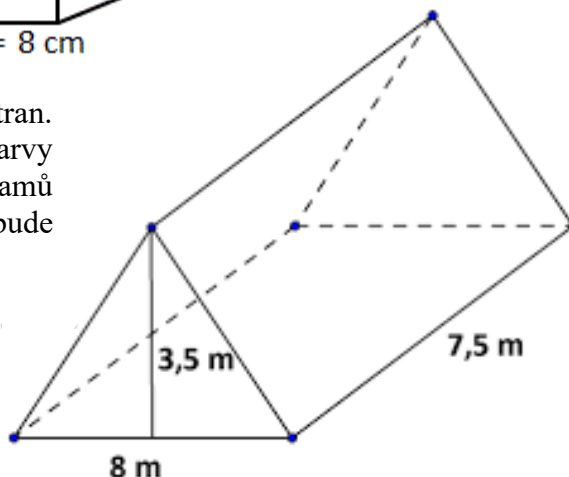

28. Vypočítej objem a povrch šestibokého hranolu. Obsah pláště je 2,4 dm².

29. Střešní nástavba vysoká 3,5 m má rozměry uvedené na obrázku. Bude se natírat ze všech 4 stran. Vypočítejte obsah všech natíraných ploch. Kilo barvy spotřebujeme na 20 m² nátěru. Kolik kilogramů spotřebujeme na 2 nátěry? Kolik litrů vzduchu bude uvnitř takové místnosti?

(11 kg, 105 000 l)

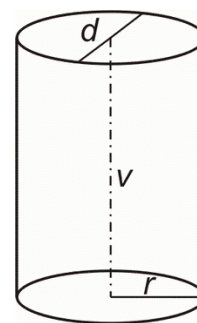
Válec

$$S_p = \pi \cdot r^2$$

$$S_{pl} = 2 \cdot \pi \cdot r \cdot v$$

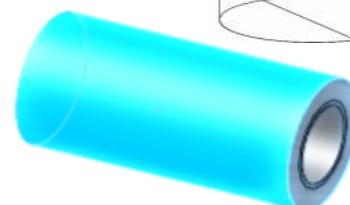
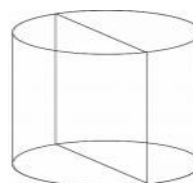
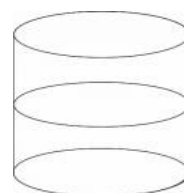
$$S = 2 \cdot S_p + S_{pl}$$

$$V = S_p \cdot v = \pi \cdot r^2 \cdot v$$

Válec

1. Vypočítejte výšku válce, jehož objem $V = 9,42 \text{ l}$, $r = 10 \text{ cm}$.
2. Do naplněného sudu se vejde 500 litrů vody a má průměr 45 cm. Jakou má výšku?
3. Sud má tvar válce a výšku 1,2 m, průměr sudu je 60 cm. Plníme ho půllitrovou lahví až po okraj. Kolikrát budeme muset takovou láhev vylít do sudu než bude plný po okraj?
4. Nádobu tvaru válce s průměrem dna 1,8 m obsahuje 22 hektolitřů vody. Do jaké výšky sahá voda?
5. Bazén má kruhové dno s průměrem 6 m. Jak je hluboký jestliže se plnil po okraj 25 hodin a voda přitékala rychlostí 1130 litrů za hodinu?
6. Ze sudu tvaru válce vytéká dírkou voda rychlostí 3 cl za sekundu. Za kolik hodin se plný sud vyprázdní, jestliže má výšku 1,5 m a průměr 1 m.
7. Varný kotel tvaru válce má průměr podstavy 80 cm a hloubku 70 cm. Vypočítejte kolik litrů polévky se v něm dá uvařit pokud je naplněn 15 cm pod okraj.
8. Vejde se do hrnečku tvaru válce s průměrem dna 8,5 cm a výškou 9 cm půl litru mléka?
9. Vypočítejte přibližnou hmotnost zlaté olympijské medaile, má-li průměr 6 cm a průměrnou tloušťku 3 mm. Hustota zlata je $19\,290 \text{ kg/m}^3$.
10. Jakou hmotnost má 1 000 m měděného drátu o průměru 5 mm, je-li hustota mědi $8,8 \text{ g/cm}^3$?
11. Kolik hl vody se vejde do válce, jehož plášť rozvinutý do roviny má tvar čtverce. Obsah pláště je 81 dm^2 .
(0,6 hl)
12. Vypočítejte rozměry válcové nádoby o objemu 5 l, je-li její výška rovna čtyřnásobku poloměru podstavy.
13. Kolik litrů vody je v nádobě tvaru válce, jejíž průměr je 28 cm a výška 60 cm, sahá-li voda do $\frac{5}{6}$ výšky? (30,8 l)
14. Do sklenice o průměru 6 cm a výšce 15 cm nalijeme 4 decilitry vody. Přeteče voda nebo se toto množství do sklenice vleze?
15. Válec o průměru 1 metr se naplnil do poloviny za 50 minut. Voda přitékala rychlostí 20 cl za sekundu. Jak vysoký je sud?
(1,5 m)
16. Válec je přeríznut středem na dvě stejné poloviny. Plocha řezu měla tvar čtverce o obsahu 196 cm^2 . Vypočítejte objem a povrch takového válce.
17. Vysoustružená dutá tyč ve tvaru válce má objem bez vnitřního otvoru 1 litr. Vnější průměr jsou 4 cm, vnitřní 2 cm. Vypočítejte délku tyče.

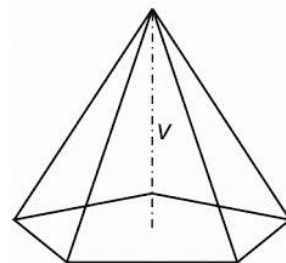
Jehlan

$$S = S_p + S_{pl}$$

S_{pl} = trojúhelníky

S_p = vzorec podle tvaru podstavy

$$V = \frac{1}{3} S_p \cdot v$$

Pravidelný jehlan

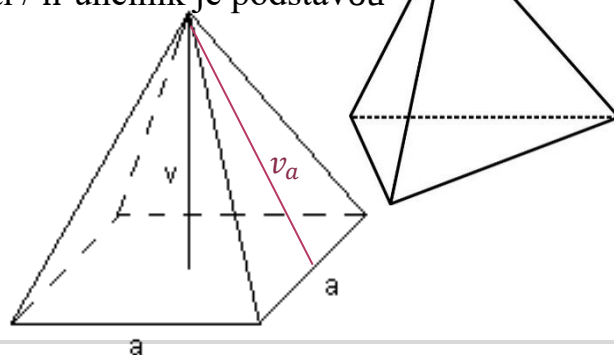
$$S = S_p + S_{pl} \quad S_{pl} = \text{rovnoramenné trojúhelníky}$$

n – počet trojúhelníků v plášti / n -úhelník je podstavou

$$S_{pl} = n \cdot \frac{a \cdot v_a}{2}$$

S_p = podle tvaru podstavy

$$V = \frac{1}{3} S_p \cdot v$$

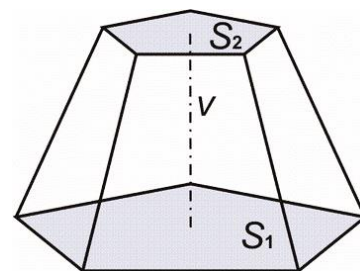

Komolý jehlan

$$S = S_1 + S_2 + S_{pl}$$

S_{pl} = rovnoramenné lichoběžníky

$$V = \frac{v}{3} \cdot (S_1 + \sqrt{S_1 \cdot S_2} + S_2)$$

Kužel

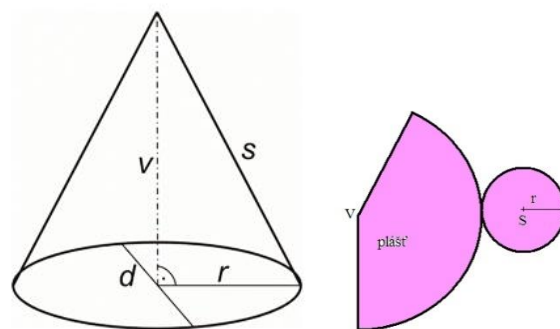
(rotační)

$$S_p = \pi \cdot r^2$$

$$S_{pl} = \pi \cdot r \cdot s$$

$$S = S_p + S_{pl}$$

$$V = \frac{1}{3} S_p \cdot v = \frac{1}{3} \pi \cdot r^2 \cdot v$$

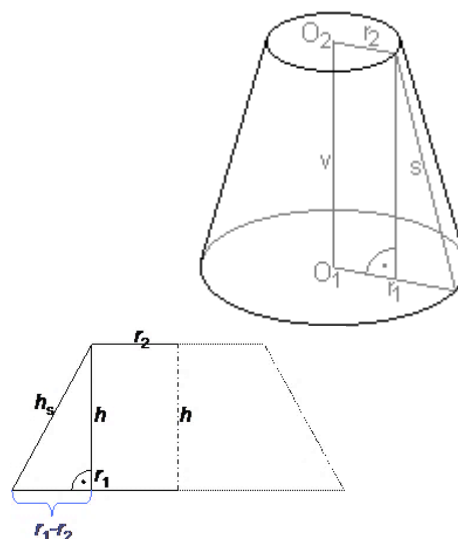
Komolý kužel (rotační)

$$S_1 = \pi \cdot r_1^2 \quad S_2 = \pi \cdot r_2^2$$

$$S_{pl} = \pi \cdot (r_1 + r_2) \cdot s$$

$$S = S_1 + S_2 + S_{pl}$$

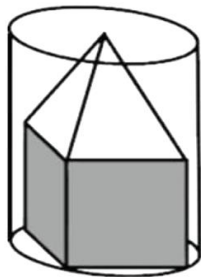
$$V = \frac{v}{3} \cdot (S_1 + \sqrt{S_1 \cdot S_2} + S_2)$$

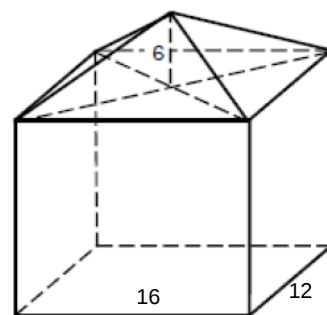
Jehlan, kužel

1. Pravidelný čtyřboký jehlan má objem 212 cm^3 a podstavnu hranu $a = 7,2 \text{ cm}$. Vypočítejte jeho povrch.
($v = 12,3 \text{ cm}$, $S = 236,16 \text{ cm}^2$)
2. Vypočítejte objem a povrch pravidelného šestibokého jehlanu o podstavné hraně $a = 1,8 \text{ m}$ a tělesové výšce $v = 2,4 \text{ m}$. ($V = 6,7392 \text{ m}^3$, $S = 23,9 \text{ m}^2$)
3. Vypočítejte objem a povrch pravidelného čtyřbokého jehlanu, je-li stěnová výška $v_s = 12 \text{ cm}$ a svírá s rovinou podstavy úhel 60° . ($a = 12 \text{ cm}$, $v_t = 10,4 \text{ cm}$, $V = 499,2 \text{ cm}^3$, $S = 432 \text{ cm}^2$)
4. Kolik m^2 plechu je třeba na pokrytí věže tvaru pravidelného čtyřbokého jehlanu, je-li podstavná hrana 10 m , odchylka boční stěny od roviny podstavy je 68° a počítá-li se s odpadem 10% . ($v_s = 13,3 \text{ m}$, $S = 292,6 \text{ m}^2$)
5. Věž tvaru kužele má obvod podstavy $9,42 \text{ m}$ a výšku 2 m . Kolik m^2 plechu je třeba na pokrytí věže. ($11,8 \text{ m}^2$)
6. Strana kužele svírá s rovinou podstavy úhel 60° . Vypočti objem kužele, je-li jeho povrch 50 cm^2 .
($r = 2,3 \text{ cm}$, $v = 4 \text{ cm}$, $V = 22,2 \text{ cm}^3$)
7. Vypočti objem a povrch kužele, je-li úhel při vrcholu $64^\circ 20'$ a průměr podstavy $d = 24 \text{ cm}$.
($v = 19,08 \text{ cm}$, $s = 22,5 \text{ cm}$, $V = 2878,8 \text{ cm}^3$, $S = 1300,6 \text{ cm}^2$)
8. Objem kužele je $1\,000 \text{ cm}^3$, obsah osového řezu je 100 cm^2 . Vypočti povrch kužele.
($r = 9,55 \text{ cm}$, $s = 14,2 \text{ cm}$, $S = 712,6 \text{ cm}^2$)

8. Domeček je vtěsnán do plechovky tvaru válce s průměrem podstavy $4\sqrt{2} \text{ dm}$. Délka hrany krychle je stejná jako výška jehlanu. Jaký objem má domek?

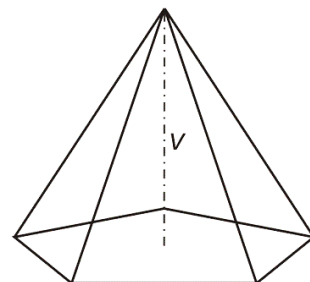
9. Jak velká je plocha střechy obytného domu, pokud největší výška v bodě vrcholu střechy je 6 m . Šířka a délka domu jsou 12 m a 16 m .

10. Z rotačního válce se vyrábí herní figurka. Polovina válce se opracuje na rotační kužel. Jakou část celého válce tvoří odpad při opracování?

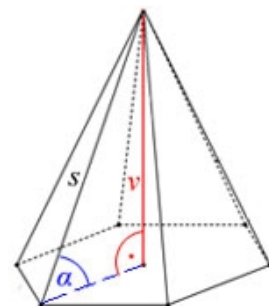
11. Vypočítejte výšku pětibokého jehlanu v milimetrech. Objem jehlanu činí 1 hl a délka podstavné hrany je 55 cm .

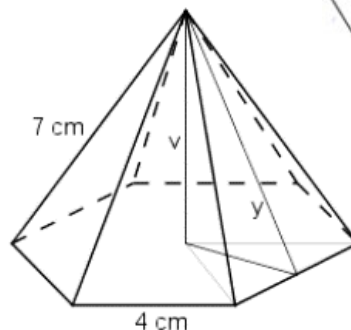
12. Čepice vyrobená z papíru o obsahu $9,4 \text{ dm}^2$, má spodní průměr 20 cm . Jaký je výška čepice v centimetrech? (28)

13. Hrana podstavy pravidelného šestibokého jehlanu měří 12 cm . Boční hrana svírá s podstavou úhel 72° . Jaký je objem jehlanu v centilitrech?

14. Pravidelný šestiboký jehlan o délce hrany podstavy $a = 5 \text{ cm}$ a délce boční hrany $s = 7 \text{ cm}$. Jaký bude objem a povrch tohoto jehlanu?

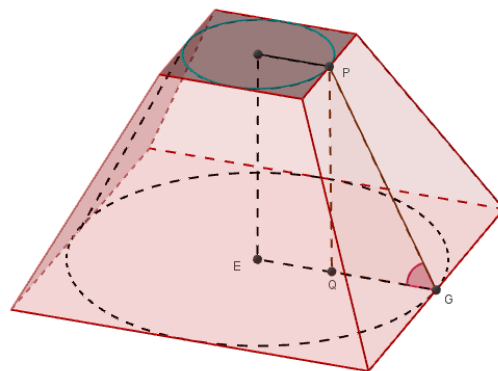
Komolý jehlan, komolý kužel

1. V pravidelném čtyřbokém komolém jehlanu jsou dány podstavné hrany : $a_1 = 20$ cm, $a_2 = 8$ cm a tělesová výška $v = 17$ cm. Vypočti objem a povrch. ($V = 3536$ cm³, $S = 1473,68$ cm²)
2. Vypočítejte objem a povrch pravidelného čtyřbokého komolého jehlanu, jsou-li délky podstavných hran 10 cm a 5 cm. Plášť má obsah 540 cm². ($V = 1038,3$ cm³, $S = 665$ cm²)
3. Povrch komolého kužele je $S = 7697$ m², průměry podstav jsou 56 m a 42 m. Určete jeho výšku a objem. ($v = 24$ m, $V = 45565,7$ m³)
4. Kolik plechu bude zapotřebí na otevřenou nádobu tvaru komolého kužele, jsou-li průměry podstav 30 cm a 18 cm, výška je 15 cm a počítá se 5% na odpad. ($S \cong 15,5$ dm²)
5. Jakou výšku má těleso tvaru rotačního komolého kužele, jsou-li poloměry podstav 4 m a 3 m, objem 465 m³? (12 m)
6. Povrch rotačního komolého kužele je $S = 7\,697$ m², průměry podstav jsou 56 m a 42 m. Určete výšku kužele. (24 m)
7. Nádobka z plechu ve tvaru pravidelného komolého jehlanu má horní hranu 22 cm, dolní hranu 10 cm a výšku 8 cm. Vypočítejte hmotnost nádoby, když 1 m² má hmotnost 13 kg. (96,2 g)
8. Budova má tvar komolého jehlanu s podstavou čtverce. Je vysoká 80 m. U země má šířku 100 m. Sklon zdí se zemí je 70°. Na střeše bude podlaha z mramorových desek o rozměrech 50 x 50 cm. Kolik mramorových desek bude zapotřebí? (7 056)
9. Průměr bazénu ve tvaru komolého kužele má průměr na hladině je 2,5 m, průměr dna je 3 m. Jak dlouho se vypouští bazén hluboký 80 cm, pokud voda vytéká rychlostí 15 litrů za sekundu? (5 min)
10. Mrakodrap má tvar kom. kužele. Dolní průměr je 60 m, horní 20 m. Obsah pláště je 12 811 m². Vypočítejte kolik podlaží má budova, když jedno podlaží má výšku 3,7 m. (27 podl.)

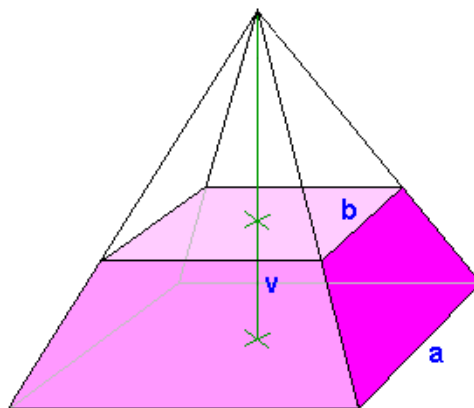
11. Kolik procent objemu komolého jehlanu zabírá komolý kužel o stejné výšce, který má průměry rovny velikosti horní hrany 4 dm a dolní hrany 6 dm.

(78,5 %)

12. Z jehlanu jsme seřízli vršek v polovině výšky. Kolikrát menší je objem seříznuté části oproti celku. Jaký je povrch komolého tělesa, které vznikne seříznutím špičky? $a = 4$ cm, $b = 2$ cm. (7x)

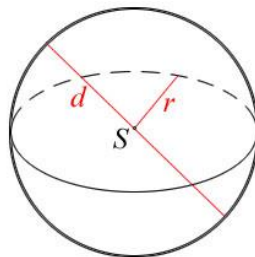
13. Pravidelný čtyřboký komolý jehlan má obsah obou podstav dohromady 5 dm². Horní podstava je 4x menší než dolní. Objem jehlanu je 2 333 ml. Urči výšku jehlanu a celkový povrch.

Koule

$$S = 4 \cdot \pi \cdot r^2 = \pi \cdot d^2$$

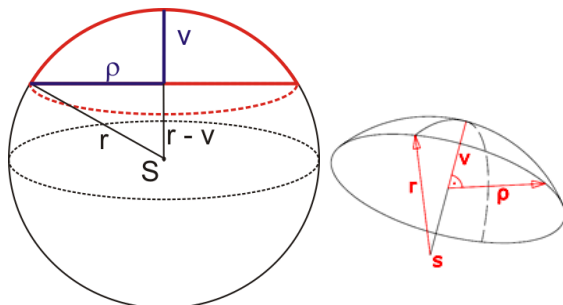
$$V = \frac{4 \cdot \pi \cdot r^3}{3}$$

Vrchlík, kulová úseč

$$S = 2 \cdot \pi \cdot r \cdot v$$

$$V = \frac{\pi \cdot v \cdot (3\rho^2 + v^2)}{6}$$

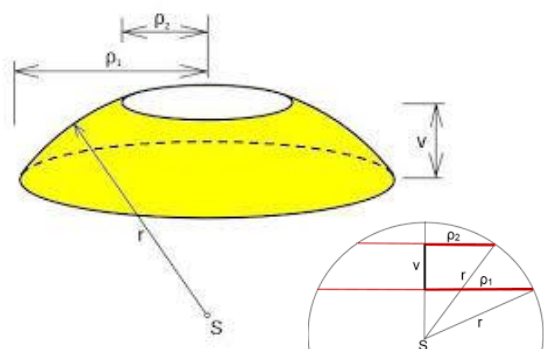
Kulový pás, kulová vrstva

$$S = 2 \cdot \pi \cdot r \cdot v$$

$$V = \frac{\pi \cdot v \cdot (3\rho_1^2 + 3\rho_2^2 + v^2)}{6}$$

ρ_1 – horní poloměr kulové vrstvy

ρ_2 – dolní poloměr kulové vrstvy

Koule

1. Vypočítejte objem a povrch koule o poloměru 3 cm.
2. Vypočítejte povrch a objem polokoule o průměru 20 cm.
3. Koule má objem 5 litrů. Vypočítejte její průměr.
4. Jaký objem má koule o povrchu 10 m².
5. V lehké atletice při vrhu koulí používají muži kouli o hmotnosti 7,5 kg a ženy 5 kg. Hustota oceli je 7 800 kg/m³. O kolik mm je průměr koule pro muže větší než průměr koule pro ženy? (asi 15,4 mm)
6. Objem duté koule je 3 432 cm³. Jaký je její vnitřní průměr, když tloušťka stěny je 3 cm? (8 cm)
7. Skleněná polokoule byla naplněna vodou po okraj. Voda má objem jeden litr. Jak je velká plocha, která je smáčena vodou?

8. Poloměr zeměkoule je 6 378 km.

Vypočítej objem zeměkoule v hektolitrech.

(10²²)

9. Mosazná koule má vnější průměr 12 cm, tloušťka její stěny je 2 mm. Určete hmotnost koule, je-li hustota mosazi 8500 kg/m³.

